

58 maart 2022

COLOFON

Redactie: R. Vliegen, P. Thijs
R. Favoreel

Eindredactie: P. Thijs

Teksten & Fotografie: P. Thijs *

* (tenzij anders vermeld).

VOORWOORD

Beste leden,

De lente is in het land en samen met de herwonnen vrijheid i.v.m. de Covidpandemie begint het serieus te kriebelen en is het alleen nog wachten tot de organisatoren van de rommelmarkten weer in gang schieten om weer op pad te gaan. Op dat vlak is er ook al goed nieuws te melden, de gekende rommelmarkt van Waterloo die sinds enkele jaren niet meer kon doorgaan wordt nieuw leven ingeblazen. Einde maart heropent deze markt op een terrein in de onmiddellijke omgeving van de Carrefour site waar de markt oorspronkelijk gehouden werd.

Vermoedelijk zullen alle andere "traditionele" markten nu ook snel weer opstarten, en de verplichte onderbreking van 2 jaar zal hopelijk een gunstig effect hebben op het aanbod want vele handelaars zullen nu met hun voorraad die ze tijdens de pandemie hebben vergaard naar buiten komen.

Dit jaar stappen we ook terug over op een Nieuwsbrief van 8 pagina's, het was een leuke ervaring om eens een versnelling hoger te schakelen en 4 extra pagina's te maken maar het was toch ook bij elke editie spannend om te zien of er voldoende materiaal zou zijn om ze gevuld te krijgen. Dat is wonderwel goed gelukt mede dankzij o.a. het maken van wat breder uitgesponnen artikels over één bepaald onderwerp.

In deze editie kunnen we ook weer uitpakken met een vondst van een plaquette 'Madonna & kind waaraan niet alleen een mooi verhaal achter zit maar dat ook aantoonde dat dit thema een zeker succes moet gehad hebben gezien er nu al 3, misschien zelfs 4 verschillende plaquettes met deze voorstelling bekend zijn.

Zoals steeds geven we ook ruim plaats aan de vondsten van de leden want ondanks de beperkingen slaagden enkelen onder hen er weer in om soms wel zeer spectaculaire stukken te verwerven.

Het bestuur heeft ook niet stilgezeten en werkte verder aan de ontwikkeling van onze nieuwe website en meer bepaald aan de ledenpagina die een permanente bron van informatie voor ons allemaal zal worden en waardoor bij wijze van spreke alle kennis over de gekende stukken dankzij je smartphone in je broekzak zal zitten.

Er is nog heel wat werk voor de boeg om dat allemaal voor elkaar te krijgen maar we hopen toch om een eerste versie tegen september klaar te hebben. In tussentijd moeten jullie het doen met de papieren versies van onze Nieuwsbrieven en wensen we jullie alvast bij deze veel leesplezier.

Het bestuur

IN MEMORIAM

Eind vorig jaar vernamen we dat ons voormalig lid Marc Hauglustaine ernstig ziek was en dat hij tengevolge daarvan zijn lidmaatschap moest opgeven. Hoewel enigszins verwacht was zijn heengaan op 9 februari ll. toch nog een verrassing voor ons allen.

De foto hiernaast toont Marc in gesprek met onze secretaris tijdens onze Algemene ledenvergadering van 2009. De inhoud van dit gesprek herinner ik me niet meer maar wel zijn gedrevenheid waarmee hij met steeds goed onderbouwde argumenten zijn inzichten met mij deelde. Hij schreef ook tientallen mails met aanvullingen, inzichten en weetjes over Hasseltse keramiek en de fabriek. We zullen ze goed bewaren want ze zijn een mooie herinnering aan een medelid, zijn collectie en zijn bijdrage aan onze vereniging.

MADONNA & KIND

In februari kregen we via mail de vraag van het team 'collectie' van de Hasseltse musea om op basis van de meegestuurde foto's van een plaquette met de afbeelding van Madonna met kind, als een product van de Hasseltse keramiekfabriek te attesteren. Het beeld was wel onmiddellijk herkenbaar van een identiek exemplaar dat in de catalogus van de tentoonstelling in 1982 staat afgebeeld maar dat was in gips uitgevoerd, een exemplaar in keramiek hadden we tot dan nog niet gezien.

Vermits het moeilijk is om een oordeel op basis van enkele foto's te vellen vroeg ik de eigenaar of het mogelijk was het bij hem thuis te gaan bekijken.

Als snel bleek dat alle elementen kenmerkend voor Hasseltse keramiek aanwezig waren en ik kon bevestigen dat hij een authentiek stuk Hasseltse keramiek in zijn bezit had.

Tijdens het gesprek gaf de eigenaar ook informatie van hoe hij dit stuk in zijn bezit had gekregen. Hij vertelde dat hij vroeger in de Bampslaan woonde naast de apotheker Moons die blijkbaar een groot verzamelaar was van allerlei kunstvoorwerpen. Na een brand in de apotheek eind jaren veertig ging hij als goede buur helpen bij het opruimen en als dank kreeg hij dit paneel van de apotheker. Hij gebruikte het ook stevast om de zeven jaar bij de Virga Jessefeesten waarbij hij het paneel mooi versierd achter het venster langs de straatzijde uitstalde.

Dit trok al vroeg geïnteresseerden aan en hij kreeg meermaals de vraag en om het te verkopen.

Nu hij in een kleiner appartement woont heeft hij geen plaats meer om het op te hangen en wilde hij het toch verkopen maar dan liefst aan het museum zodat hij zeker was dat dit voor de toekomst bewaard wordt.

De collectieraad besloot begin maart om op dit aanbod in te gaan en we zijn dan ook erg tevreden dat dit vrij uniek stuk in de keramiekcollectie van het Stadsmus zal opgenomen worden.

BOVEN: de plaquette zonder het eikenhouten kader meet 65 x 38 cm, de toepassing van druiplglazuur op halfreliëf is duidelijk niet gelukt.

BOVEN LINKS:

De achterzijde van de plaquette vertoont in tegenstelling tot ander Hasseltse keramiek plaquettes geen horizontale ribben die het cement moeten vast houden maar een ellipsvormige verhoging. Vermoedelijk koos men voor deze vorm ook om de stevigheid van de plaat centraal te verhogen.

BOVEN RECHTS:

Er is ook een gipsen exemplaar bekend dat in de collectie van Josée Daenen zit. Het is vermoedelijk hetzelfde exemplaar als deze die afgebeeld staat in de catalogus van 1982. Dit exemplaar meet 62 x 38 cm en komt dus haast zeker uit dezelfde mal. Door veroudering komen de contouren meer tot uiting en geven ze het beeld meer diepgang.

Della Robia?

De beschrijving van de plaquette in de catalogus van 1982 vermeldt als inspiratiebron een halfreliëf van de Italiaans renaissance beeldhouwer Della Robia (1435 – 1525). Deze beeldhouwer maakte inderdaad verschillende werken met als thema Madonna & Kind waarvan dit hiernaast grote gelijkenissen vertoont met het Hasselts tafereel.

Vermits het echter maar in grote lijnen er op trekt ging ik wat verder zoeken en zo kwam ik op verschillende beelden die zo goed als identiek zijn met het beeld op de Hasseltse plaquette.

De auteurs van de catalogus van 1982 hadden niet de middelen die we nu hebben om snel iets op te zoeken en namen genoeg met een beeld dat er op lijkt. Dankzij Google en een aantal gerichte zoektermen kon ik in enkele uren toch de originele afbeelding opsporen die toegeschreven wordt aan Desiderio Da Settignano (1428–1464). Deze meester beeldhouwer maakte tijdens zijn korte leven heel wat belangrijke werken waaronder een aantal in halfreliëf. Het origineel van het beeld op de plaquette wordt bewaard in het Pinocoteca in Turijn.

Het is niet duidelijk hoe de Hasseltse modelleurs het zo nauwkeurig konden namaken, een mogelijke spoor is een bronzen versie die eind 19e eeuw door de Franse industrieel F. Barbedienne vervaardigd werd maar een aantal details stemmen niet overeen met het origineel.

Het Hasselts paneel is tot in de fijnste detail een kopie het origineel en zoals voor de Assyrische Leeuwenjacht hebben de vormgevers vermoedelijk over een goede foto of tekening kunnen beschikken om het origineel zo goed te benaderen.

Halfreliëf Della Robia Rijksmuseum Amsterdam

BOVEN LINKS: het origineel in wit carrare marmer zoals het in het Pinocoteca van Turijn bewaard wordt. De Hasseltse modelleurs namen zelfs de florale motieven van de achtergrond mee op in hun ontwerp.

BOVEN RECHTS: de bronzen plaquette van Barbedienne toont duidelijk dezelfde figuren maar de achtergrond wijkt sterk af van het origineel.

Dankzij een tip van Michel Broux vonden we in Steenvoort nog een maddonna & kind ingemetst in de gevel van een huis. De keramische afbeelding is erg verweerd door vorst en regen maar er schiet nog voldoende materiaal over om dit ook als een vermoedelijk Hasselts fabricaat te bestempelen. Als dit kan bevestigd worden kennen we nu al 4 verschillende versies. Van een populair thema gesproken!

NB 56 STAANDER & CACHE-POT VERVOLG

Mijn collectie postkaarten van de kust heeft hier al meermaals zijn dienst bewezen. Bij het zoeken naar de kaarten uit de belle époque heb ik er ook de gewoonte van gemaakt om ook zichten van interieurs eens van naderbij te bekijken om te zien of er geen Hasseltse borden aan de muren hangen of Hasselts sieraardewerk op de schouwen staat. Bij het uitvergroten van interieur van Hotel de Bruges in Knokke anno 1910 viel mij onmiddellijk de staander met cache-pot op die veel gelijkenissen vertoonde met de staander uit het depot zoals die beschreven werd in NB 56. De kaart werd gekocht en na ontvangst ingescand en daarna digitaal verbeterd om meer details te kunnen zien.

De vergelijking is treffend en we kunnen met zekerheid zeggen dat dit wel degelijk dezelfde combinaties staanders met cache-pots zijn. Hiermee is dus het bewijs geleverd dat de staander en cache-pot ook daadwerkelijk geproduceerd werden. Bij nazicht bleken er nog ander interieurfoto's van dit hotel in omloop te zijn en vonden we nog 2 andere kaarten waarop de combinatie eveneens te zien is.

LINKS: de postkaart waarmee alles begon met centraal de staander en cach-pot.

BOVEN: een tweede kaart met het interieur van het salon van het Hotel de Bruges in Knokke met daarin centraal de staander met cache-pot. Vermoedelijk werd voor het maken van de foto's voor de diverse kaarten de zalen extra opgesmukt en verhuisde de staander telkens mee met de fotograaf.

Op een derde kaart (hier niet afgebeeld) met het interieur van het restaurant is de cache-pot ook te zien.

La grève de Hasselt. — On nous télégraphie de Hasselt, dimanche soir : « Contrairement à la nouvelle donnée par certains journaux, un certain nombre d'ouvriers continuent à travailler à la fabrique de porcelaine et les feux restent allumés.

Dans une assemblée générale tenue dans le courant du mois cernier, plusieurs actionnaires se sont mis en opposition avec le conseil d'administration.

De là arrêt partiel et momentané du travail. Des personnes influentes font toutes les démarches possibles pour maintenir notre unique industrie hasseltoise. »

Blankenberghe. — Pension Falstaff

Uit Nimy kregen we dit interessant knipseltje uit het "Journal de Bruxelles" van 21 juni 1893 over een staking in de Hasseltse porceleinfabriek.

DE STAKING IN HASSELT.— Men telegrafeerde ons zondagavond uit Hasselt: In tegenspraak tot nieuwe meldingen in sommige dagbladen blijven een zeker aantal arbeiders aan het werk in de porceleinfabriek en de vuren (van de ovens) blijven branden.

Tijdens een algemene vergadering die in de afgelopen maand gehouden werd hebben verschillende aandeelhouders zich verzet tegen de raad van bestuur.

Vandaar de gedeeltelijke en tijdelijke stopzetting van de arbeid. Invloedrijke personen stellen alles in het werk om onze uniek Hasseltse industrie te behouden.

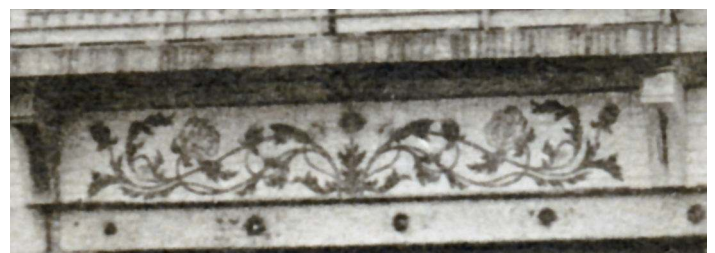
LINKS & ONDER:

Ook van het pension Lecomte en het daarnaast gelegen pension Falstaff werden betere afbeeldingen gevonden. Beide pensions delen dezelfde gevel en hebben bijgevolg dus ook dezelfde tegelpanelen.

Van pension Lecomte weten we dat in de loggia's Hasseltse tegels gebruikt werden om de muren te bekleden. We zijn er dan ook altijd van uitgegaan dat de versieringen in de gevel ook van Hasseltse makelij geweest zijn.

Op de uitsnede van het pension Falstaff hier onder zijn de contouren van de tegels te zien bovenaan en we kunnen duidelijk zien dat deze niet in halfsteens verband gezet werden. Dat zou de ultieme identificatie geweest zijn maar geen nood Hasselt werkte ook met tegel- of stapelverband zoals mooi geïllustreerd op de Guffenslaan 100-104 te zien is.

Een andere indicatie is het ontwerp van de tegelta-bleaus die voor de Hasseltse fabriek zeer kenmerkend zijn. Het tegelpaneel hier onder boven de vitrine van pension Falstaff vertoont dan ook veel gelijkenis met de veel voorkomende Hasseltse tableaus onderaan.

NIEUW BRIEFHOOFD

W e mogen ons gelukkig prijzen met leden zoals Mario Baeck die het zoeken op het internet op hoger niveau tillen en er succes mee boeken. Het was dan ook een aangename verrassing toen hij ons per mail een kopie van een brief bezorgde uit het archief van niemand minder dan één van de grootste Franse auteurs, Emile Zola. In de brief gedateert 14 januari 1898 betuigt Henri Baudoux zijn steun aan Zola die met zijn beroemd open brief 'J'accuse' een standpunt inneemt ter verdediging van een onterecht voor spionage veroordeelde legerofficier, ten tijde van de fameuse Dreyfus affaire.

Het is niet alleen interessant om deze handgeschreven brief van Baudoux te ontdekken vanwege de tot heden onbekende vroege hoofding maar ook omwille van het feit dat de directeur van een relatief klein bedrijf in een uit-

hoek van België zich vergewaar- digde om zijn mening m.b.t. de- ze affaire in Frankrijk te uitten. Ter verduidelijking hierbij zijn hoogdravende tekst in het Frans en het Nederlands.

M. Zola

Grand doit être votre amour de justice pour exposer aussi crânement votre nom et votre réputation aux sarcasmes et aux 'vitupération' de la masse, incline aux choses mauvaises et qu' hypnotise en ce moment les contorsions épileptiques des deux grandes crapules du siècle Rochefort et Drumont.

Pour moi vous n'êtes plus seulement un romancier de talent vous êtes un homme dans la belle acception que ce nom comporte,

Aussi toutes mes admirations et toutes mes sympathies vous sont-elles acquises

H. Baudoux

BEL 1898_01_14-5
14.01.98

Manufacture de + + + + +

CÉRAMIQUES DÉCORATIVES

HASSELT (Belgique)
Société Anonyme
Adresse Télégraphique : CÉRAMIQUES HASSELT
Téléphone à Hasselt H S 17
Hasselt, le _____

Produits émaillés
Pour constructions ingéliers
et Imperméables
Briques, Carreaux
Ornements, Moulures, Consoles
Chapiteaux, Capuchons, etc.

Briques mates en couleurs
Panneaux décoratifs

Majoliques de fantaisie
et artistiques
Vases, Colonnes, Potiches
Couronnes mortuaires

Poteries à reflets métalliques

Ornements d'après plans
et modèles

Exportation

TOUTE VENTE EST RÉPUTÉE PAYABLE
À HASSELT QUELQUE SOIT LE MODE
ADMIS POUR LE RÈGLEMENT
DES FACTURES.

3 Diplômes d'honneur
Bruxelles 1887

Monsieur Zola,

Grand doit être votre amour de justice
pour exposer aussi crânement votre nom et
votre réputation aux sarcasmes et aux
vitupérations de la masse, incline aux
choses mauvaises et qu' hypnotise en ce
moment les contorsions épileptiques des
deux grandes crapules du siècle Rochefort
et Drumont.

Pour moi vous n'êtes plus seulement un
romancier de talent vous êtes un homme dans
la belle acception que ce nom comporte,
aussi toutes mes admirations et toutes mes
sympathies vous sont-elles acquises.

H. Baudoux

Hasselt, le 14 janvier 1898.

COLLECTION
J. Emile Zola
Reproduction interdite

M. Zola

Groot moet uw liefde voor gerechtigheid zijn om uw naam en reputatie bloot te stellen aan het sarcasme en de verwijten van de massa die gehypnotiseerd door de epileptische verdraaiingen van de twee grootste schurken van de eeuw, Rochefort en Drumont alleen afgaan op het slechte.

Voor mij bent u niet alleen meer een getalenteerd romancier maar een 'man' in de mooie betekenis die dit woord inhoudt. U verwerft dan ook al mijn bewondering en sympathieën. H. Baudoux

GEVONDEN

Met deze reuze pot schoot Roald de hoofdvogel af. Eentje was nog niet genoeg dacht hij en hij zocht en vond een 2e. Helaas ook op dit exemplaar is er geen vormnummer te vinden in de bodem.

Niets speciaals zou je zeggen bij deze vondst van een tabakspotje nr 130 behalve dan dat dit exemplaar een bronzen versiering kreeg. Door deze vondst weten we nu ook dat er niet alleen vazen, bloembakken en cachepots van een 'Empire' versiering werden voorzien. Daarenboven moesten we het ditmaal wat verder gaan zoeken dan in buurland Frankrijk. Deze gelukstreffer op Ebay moest helemaal uit Illinois in de Verenigde Staten van Amerika komen. Na een prijsvoorstel (40% korting op de vraagprijs!) zorgde de professionele verkoper voor een uitstekende verpakking en een snelle verzending.

Ook Ronny kon het meubilair van zijn 'Mancave met deze mooie eikenhouten kapstok aanvullen.

Het houten frame heeft mooie rondingen in pure art nouveau stijl waardoor de Hasseltse tegeltjes extra tot hun recht komen. Ook dit exemplaar was redelijk ver te zoeken. De kapstok moest van Kortrijk komen en het paste niet in zijn auto. Dus werd er beroep gedaan op de secretaris die het na afspraak bij de dochter van de verkoper in Brussel kon gaan ophalen. Hij paste maar net in de auto en door grote werken in onze hoofdstad moesten we dankzij een aantal omleidingen dwars door de stad met de kapstok in onze rug. Hij is intussen veilig en wel gearriveerd en Ronny heeft hem na enkele weken uitgepakt. Hij krijgt nu een plaatsje aan de ingang van de 'Cave' zodat we bij de officiële opening of een bezoek er onze jas op kwijt kunnen.

Foto. R. Favoreel

GEVONDEN

Het is af en toe nuttig om eens te vergaderen bij een bestuurslid thuis want dat is dan ook een gelegenheid om de nieuwste aanwinsten eens van nabij te bekijken. Roald toonde ons dit mooie vaasje (mod 293) met onderglazuur beschildering. Het is het overblijvend deel van een koppeltje waarvan spijtig genoeg het andere tijdens het transport sneuvelde.

Dit model kenden we uiteraard al maar het blijkt erg populair geweest te zijn voor de toepassing van deze decoratietechniek. In de collectie Hauglustaine zit immers ook zo een koppeltje welliswaar met een ander decor en daarenboven kregen we ook al een foto toegestuurd van een gelijkaardig koppeltje dat in het interieur van een Hasselts gezin stond.

Bij diezelfde gelegenheid toonde Roald ook dit mooie schaaltje in de vorm van een tabaksblad. Dit object is bekend en werd in diverse uitvoeringen geproduceerd. De opdrachtgever van dit schaaltje is tot op heden onbekend, het stemt overeen met het model uitgevoerd in olijfgroene transparante glazuur dat in de catalogus van de Magnifique tentoonstelling op p. 107 werd opgenomen.

Opvallend bij beide exemplaren is de afwezigheid in de bodem van een merkteken hetzij van de keramiekfabriek, of van Van Biene.

